

MATURA Z NOWINAMI 2022

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

1

CZAS PRACY: **170 minut**

(łącznie na napisanie testu i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST: **20**

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testem zawiera 8 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Możesz korzystać ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika ortograficznego.

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst do zadań 1.- 7.

Wisława Szymborska

Lektury nadobowiązkowe, Ja jestem Żyd z Wesela (Roman Brandstaetter)

Jest to troszeczkę śmieszna, choć w zasadzie bardzo smutna opowieść, zasłyszana i z melancholijnym humorem napisana przez Romana Brandstaettera. Jej bohaterem jest Hersz Singer, karczmarz z Bronowic Małych, który pewnego dnia, nie przeczuwając, co z tego wyniknie, znalazł się wraz z żoną i córką na weselu poety Rydla. No i po kilku miesiącach wynikło. Pan Hersz, spokojny obywatel i uczciwy kupiec, oraz jego córka Pepa, panienka przyzwoicie wychowana, znaleźli się w literaturze. „Co porządny Żyd ma robić w literaturze?”- wykrzykiwał urażony i zrozpaczony. Do tej pory czytał tylko Pismo Święte, czyli to, co Bóg dyktował swoim wiernym prorokom. Ale kto dyktował panu Wyspiańskiemu? I żeby to chociaż była prawda. Z księdzem wtedy przecież nie rozmawiał, a cóż dopiero o jakichś zaległych dzierżawach. On, Hersz Singer, zawsze wszystko spłacał w terminie. Taki wstyd, taka obmowa, na cały Kraków, na całą Galicję - za co, dlaczego? I nie dość, że poszkodowany został na kupieckim honorze, jeszcze stracił nazwisko, bo wszyscy zaczęli o nim mówić „Żyd z Wesela”.

Dalsze losy Singera są żałosne, czas nie ukoił jego irytacji. Po pięciu latach karczmę i grunt zostawił rodzinie, z żoną się rozwiódł i sam, choć wcale jeszcze nie zgrzybiały, wyniósł się na Kazimierz do domu starców. Był prawdziwą ofiarą literatury i chyba najbardziej bezbronną, o jakiej słyszałam. Kto inny może by nawet zrobił na tym *Weselu* dobry interes, ale jemu zabrakło przedsiębiorczości. Brakło mu również jakichś ludzi życzliwych, najlepiej gdyby wśród innych bohaterów *Wesela*, którzy by mu wytłumaczyli, że nie on jeden mówi w tej sztuce coś, czego nigdy nie powiedział, i nie on jeden stracił po trosze swoją dawną tożsamość. A gdyby pan Wyspiański napisał do niego jakiś miły list? Niestety, takiego listu nie było, chociaż poeta musiał chyba słyszeć o rozgoryczeniu karczmarza.

Lepszy los, choć daleki od wspaniałości, czekał Pepę - Rachelę. Za mąż nigdy nie wyszła, może grymasiła, czekając na artystę z bajki, a może nie znalazł się nikt, kto by się chciał żenić z postacią literacką. W 1918 przeszła na katolicyzm, zgodnie ze swoim dawnym postanowieniem, że zrobi to, gdy tylko Polska uzyska niepodległość. Okupację przeżyła pod osłoną dobrych ludzi. A wcześniej, w latach trzydziestych, pracowała jako pielęgniarka i biegała po domach z zastrzykami. Kilka tygodni pod rząd przychodziła również do mojej chorej wówczas mamy. Koścista, niewysoka, z binoklami na nosie, o surowo zaczesanych szpakowatych włosach, w jakiejś lnianej bluzie przepasanej wojskowym pasem, nie miała już nic z marzycielskiej, egzaltowanej dziewczyny. W czasie gdy wygotowywały się strzykawki, rozmawiała z rodzicami głosem energicznym i tubalnym. O czym - tego nie potrafiłam zapamiętać. Wiem tylko, że nie bardzo jej wizyty lubiłam, bo miała zwyczaj wypytywać mnie, jak tam w szkole (...). Byłam w wieku, kiedy takich pytań się nie znosi, toteż niejedną wizytę pani Racheli przeczekiwałam w miejscu zamykanym od wewnątrz na haczyk. Dziś przykro mi z tego powodu i odczuwam czasem przemożną, choć grubo spóźnioną ochotę do odpowiedzi na wszystkie pytania zacnej pani Racheli. Nawet te najtrudniejsze - ile jest siedem razy osiem i w którym roku była bitwa pod Chocimiem.

Na podstawie: *Ćwiartka Szymborskiej, czyli lektury nadobowiązkowe*, wyb. Jacek Dehnel, 2021 r., s. 351-353

Zadanie 1. (0-1)

Napisz, jakie wydarzenie wpłynęło na życie Hersza Singera - bohatera tekstu Wisławy Szymborskiej.

.....
.....

Zadanie 2. (0-1)

Wyjaśnij na podstawie tekstu słowa Szymborskiej o Herszu Singerze: *Był prawdziwą ofiarą literatury i chyba najbardziej bezbronną, o jakiej słyszałam.*

.....
.....
.....
.....

Zadanie 3. (0-2)

Porównaj obraz Racheli, jaki wylania się z poniższego fragmentu „Weseła” z obrazem, jaki wylania się ze słów Szymborskiej w akapicie 3.

S. Wyspiański
Wesele, akt I, scena 36

RACHEL

Prawda, śliczne - -
a teraz proszę Miłości
wysłuchać.-
Chcę poetyczności
dla was i chcę ją rozdmuchać;
zaprosicie tu na Wesele
wszystkie dziwy, kwiaty, krzewy,
pioruny, brzęczenia, śpiewy...

POETA

I chochoła!

RACHEL

Już pan wierzy?!

Już to pana zajęło:
słoma, zwiędła róża, noc,
ta nadprzyrodzona Moc.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0-2)

Wskaż dwie cechy tekstu Szymborskiej świadczące o jego subiektywnym charakterze. Każdą z cech zilustruj odpowiednim przykładem z tekstu.

cecha	przykład z tekstu

Zadanie 5. (0-2)

W poniższych zdaniach z tekstu Szymborskiej zastąp podkreślone wyrazy ich synonimami, tak aby zachować sens wypowiedzi.

A. Dalsze losy Singera są żałosne, czas nie ukoił jego irytacji.

.....

B. Dziś przykro mi z tego powodu i odczuwam czasem przemożną, choć grubo spóźnioną ochotę do odpowiedzi na wszystkie pytania zacnej pani Racheli.

.....
.....

Zadanie 6. (0-2)

A. Podaj przykład utworu, w którym tak jak w *Weselu* postacie autentyczne „znalazły się w literaturze”

.....

B. Wymień dwie takie postacie z wybranego przez siebie utworu.

.....

.....

Zadanie 7. (0-1)

Wypisz z tekstu dwa przykłady sformułowań charakterystycznych dla stylu potocznego.

.....

.....

Tekst do zadań 8.- 12.

Olga Tokarczuk
Świat jest mały

- bardzo się skurczył w ciągu poprzedniego wieku. Wydeptaliśmy w nim wiele ścieżek, zawłaszczaliśmy jego lasy i rzeki, przeskoczyliśmy oceany. Wielu z nas ma subiektywne wrażenie skończoności świata. Jest to zapewne pochodną globalizacyjnej redukcji dystansów i faktu, że niemal do każdego miejsca na Ziemi można dotrzeć, jeżeli tylko ma się ku temu środki. A także jego łatwej poznawalności – wszystko właściwie można sprawdzić w sieci, z każdym szybko się porozumieć (...).

Zwiedziliśmy już Luwr i na własne oczy ujrzeliśmy *Monę Lisę*. Wspinaliśmy się po piramidach Majów (...) Wygrzewaliśmy brzuchy w egipskich czy tunezyjskich kurortach, karmiąc się uogólnioną kuchnią etniczną, która smakowała wszystkim bez wyjątku (...).

Człowiek chyba po raz pierwszy w swej historii przeżywa tę dojmującą skończoność świata. Wieczorami śledzi życie innych ludzi na ekranach swoich bystrych urządzeń i ogląda tych, których jeszcze sto lat temu nie miałyby szans spotkać na swojej drodze.

Obserwując ich z daleka, widzi, że repertuar ról i możliwości także jest skończony i że właściwie ludzie są do siebie podobni, bardziej niż mogłoby się to wydawać naszym przodkom. Dziś dzięki serialom, kinu i mediom społecznościowym wszyscy wiedzą, że ludzie z zamorskich krain nie mają wielu głów, jednej tylko nogi z wielką stopą czy twarzy na klatce

piersiowej i choć różnią się kolorem skóry, wzrostem czy niektórymi zwyczajami, różnice te giną na tle całej masy podobieństw. Inni funkcjonują podobnie jak my w swoich miastach i krajach, językach i kulturach. Kochają, tęsknią, pragną, boją się o przyszłość, mają kłopoty z dziećmi.

Podróżnik widzi, że w gruncie rzeczy wszędzie jest dość podobnie – że istnieją hotele, je się z naczyń, myje w wodzie, kupuje pamiątki z podróży i prezenty dla znajomych, które (...) łączy to, że większość została wyprodukowana w Chinach.

Wiadomo też, że od każdego niemal mieszkańca Ziemi dzieli nas najwyżej sześć innych osób (na zasadzie: ja znam kogoś, kto zna kogoś, kto zna kogoś, kto zna X, i tak dalej).

Kiedyś świat był wielki i nie do objęcia wyobraźnią - teraz wyobraźnia nie jest nam już potrzebna. Mamy wszystko na wyciągnięcie ręki po smartfona. Kiedyś na skrzętnie sporządzanych mapach świata widniały białe plamy, rozjątrzając wyobraźnię (...). Ludzie szykując się do podróży, liczyli się z tym, że z niej nie wrócą. Wyruszenie w drogę poprzedzone sporządzeniem testamentu było wydarzeniem granicznym, rozpoczynało proces inicjacyjny, proces przemiany (...)

Paradoksalnie rzecz ujmując, żyliśmy w świecie otwartym dla wyobraźni, świecie o zaledwie naszkicowanych granicach, pełnym niewiadomego.

Dziś świat mieści się w obrębie naszego kalendarza i zegarka. Potrafimy go sobie wyobrazić, mieści nam się w głowie. (...) Białe plamy na mapach zostały szczelnie wypełnione Mapami Google, które z okrutną dokładnością pokazują każdy zaułek (...). Egzotyczność czy wyjątkowość jest towarem deficytowym.

Dla naszych pięciu zmysłów świat stał się – powtórzmy - za mały (...). Do tego dołącza jeszcze wrażenia zatłoczenia, skończonej przestrzeni, ciasnoty, nieustannej współobecności innych - poczucie skończoności doświadczanego świata staje się klaustrofobiczne.

To odczucie zmniejszenia i skończoności świata intensyfikują jeszcze podłączenie do sieci i powszechna inwigilacja. (...)

Poczucie skończoności wszystko banalizuje, ponieważ tylko to, co nie poddaje się naszemu poznaniu, może wzbudzać nasz entuzjizm i zachować cudowny status tajemnicy.

Na podstawie: Olga Tokarczuk, *Sezamiczność* (fragment eseju *Ognozja*), *Czuły narrator*, Kraków 2020. s.6-11

Zadanie 8. (0-2)

Na podstawie całego tekstu Olgi Tokarczuk podaj cztery argumenty świadczące o tym, że świat jest mały i skończony.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0-2)

Na podstawie akapitów 7., 8. i 9. napisz, jaka jest różnica między światem kiedyś, a tym dzisiejszym.

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0-1)

Z poniższego zdania wypisz przykład składniowego środka językowego. Nazwij go i określ jego funkcję w tekście Olgi Tokarczuk.

Wydeptaliśmy w nim wiele ścieżek, zawłaszczyliśmy jego lasy i rzeki, przeskoczyliśmy oceany.

zabieg	funkcja

Zadanie 11.(0-1)

Napisz swoimi słowami, jak rozumiesz sens ostatniego akapitu tekstu Olgi Tokarczuk.

.....

.....

.....

.....

.....

